

**Uzlaşı Sonrası el-Fetih'in Gazze İcraatları
(Bağlam ve İhtimaller)**

Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi

Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi

2017

Uzlaşı Sonrası el-Fetih'in Gazze İcraatları (Bağlam ve İhtimaller)

Analiz

Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi

Ekim, 2017

COPYRIGHT © 2017

Bu yayının tüm hakları Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi'ne aittir. Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi'nin izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Vizyon Siyasi Kalkınma Merkezi; siyasi kalkınma meselelerinde, karar almada ve demokratik değerlerin ve itidalli olma değerinin yüceltilmesinde uzman bir kaynak olmaya çalışan bir araştırma merkezidir.

Toplumlar inşa etmeleri, medeni ülkeler kurmaları ve kendi geleceklerini kendileri belirleme, - hürriyet-eşitlik-insanlık onurunu ayakta tutma ilkelerine dayalı bir demokrasi kurmaları için; bölgedeki fertlerin, cemaatlerin ve partilerin; siyasi güçlerinin ve imkânlarının geliştirilmesine ve şiddeti ve yandaşlığı bırakmaya yardımcı olan; ölçülü olma, çoğulculuk, itidalli olma, hoşgörü ilkelerinin manalarının derinleştirilmesi ve halkların (özellikle de Filistin Halkı) sosyal ve sivil haklarını kazanmalarına katkı sağlamak Merkez'in hedeflerindedir.

Vision Center for Political Development

Başak Mh. Hürriyet Blv. Yiğitler Sok. No:70/32 B Blok Başakşehir/İstanbul

Tel: +90 212 631 0107

www.vision-pd.org/tr

Giriş

el-Fetih Hareketi Merkez Komitesi 15 Ekim’de, Mısır’ın gözetiminde Kahire’deki Mısır Genel İstihbarat Karargahı’nda 12 Ekim’de el-Fetih ve Hamas hareketleri arasında imzalanan anlaşmada mutabık kalınan meseleleri ele almak için bir araya geldi. Toplantıdan önce el-Fetih Merkez Komitesi’nin toplantıda, Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas’ın almış olduğu “cezalandırıcı uygulamalar”ı yürürlükten kaldırma konusunda karar verileceği yönünde geniş çaplı bilgi sızdırması meydana gelmişti. Mahmud Abbas söz konusu cezalandırıcı uygulamaları, Hamas’ın meclisteki grubunun bakanlıkların Gazze’deki faaliyetlerini denetleme görevini üstlenecek bir idari komite teşkiline onay vermesinin akabinde, Filistin Yönetimi tarafından Gazze Şeridi’ne yönelik yapılacak harcamalar hususunda almıştı.

Öyle görünüyor ki toplantıda bahsi geçen tarzda bir karar alınmadı. Bilakis el-Fetih Hareketi Merkez Komitesi Üyesi Dellal Selame, Filistin el-Yevm kanalına şu açıklamalarda bulundu: “Gazze Şeridi’ne yönelik cezalandırıcı uygulamaların kaldırılması, yetkili komisyonların Filistin Uzlaşma Hükümeti’ne sunacağı öneri ve tavsiyelerle ilişkilidir.”¹ Buna karşılık Hamas hareketi 17 Eylül’de, Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas’ın söz konusu cezalandırıcı uygulamaları tatbik etmesinin gerekçesi olan İdari Komite’yi feshettiğini açıklamıştı.

Hamas’ın İdari Komite’yi feshetme adımı, Mahmud Abbas’ın almış olduğu “cezalandırıcı uygulamalar”ın kaldırılmasından daha geniş bir bağlamda atılmıştı. Nitekim Hamas, Mısır’ın gözetiminde yalnızca söz konusu cezalandırıcı uygulamaların kaldırılması değil, geniş kapsamlı bir ulusal uzlaşının gerçekleşmesi amacını taşıyordu. Bu el-Fetih’in, cezalandırıcı uygulamaları iptal etme karşılığında Hamas’tan beklediğinden daha fazlasını almış olması anlamına geliyordu. Ancak el-Fetih, bu hususta henüz herhangi bir adım atmış bulunmuyor.

Bu durum, özellikle de Gazze Şeridi’nde yaşayanlar açısından, Filistin sahasına hakim olan iyimser atmosferle boy ölçüşebilecek ölçüde büyük bir karamsarlığın doğmasına yol açtı. Bu da doğal olarak çeşitli tepkilerin oluşmasına neden oldu. Bu nedenle el-Fetih hareketinin yapılan anlaşmaya, anlaşmanın arka planındaki düşüncelere ve Hamas ve el-Fetih hareketlerini anlaşmaya iten nedenlere yönelik pratikteki tutumunun ne olduğu konusunda zihinlerde soru işaretlerinin meydana gelmesi sonucunu doğurdu.

Bu çalışma, el-Fetih’in Gazze Şeridi’ne karşı alınmış olan “cezalandırıcı uygulamalar”ı iptal etme ve böylece anlaşmanın uygulanmasını hızlandırma konusunda yavaş davranması

¹ Dellal Selame, Raf’u’l İcrâat an Gazze Murtabıt bitavsiyyâti’l Licân li’l Hükûmeti, Filistin el-Yevm Web Sayfası, 15 Ekim 2017, 18 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/voUoQg>

karşısında takınılan bir dizi önemli tavrı gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda çalışma, bu ağırdan almanın nedenlerini ve dolayısıyla bahsi geçen cezalandırıcı uygulamaların alınma sebeplerini incelemektedir.

Anlaşma Sonrası Çekişmeler

Cezalandırıcı uygulamaların iptalindeki yavaşlık ve el-Fetih Merkez Komitesi'nin yaptığı toplantıda bu hususta herhangi bir karar almamış olması, anlaşmanın gidişatı, geleceği ve tarafların bu konudaki tavrı hakkında akıllarda soru işaretleri uyandıran tek mesele değildi. el-Fetih ve Filistin Yönetimi'nde aynı pozisyonu paylaşanlar, gerçek ve kapsamlı bir ulusal anlaşma konusunda istekli olup olmaması ve önümüzdeki diyalog toplantılarının ertelenmesine yol açan “cezalandırıcı uygulamalar”ın iptalinden daha ağır, karmaşık ve zor meselelerin varlığı, anlaşmanın mevcut durumunu sıkıntıya sokabilir yahut anlaşmayla ilgili atılacak adımların gerçek bir sonuca ulaşmamasına yol açabilir. Krizin sakin bir şekilde yönetilebilmesi ise, Filistin'deki dönüşümlere, özellikle de el-Fetih içerisindeki ve bölgesel düzeydeki değişimlere bağlı olacaktır.

el-Fetih'in üst düzey yöneticilerinden bazıları, önümüzdeki diyalog toplantıları öncesinde bir takım meseleleri gündeme taşıdı. Bu, cezalandırıcı uygulamaların iptal edilmemesi meselesinin anlaşmaya dair diğer meseleler gibi daha geniş bir kapsamda ele alındığını gösteriyor. Nitekim el-Fetih Merkez Komitesi Üyesi Hüseyin eş-Şeyh, direnişin silah kullanımıyla ilgili olarak şunları söyledi: “Savaş ve barış kararı, siyasi bir karardır. Bu, Filistin halkının meşru bir hakkıdır. Yine bu, Filistin Devleti'nin Başkanı, Başkomutanı, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün başkanı olması sıfatıyla sayın Devlet Başkanı'nın hakkıdır. Meşruiyet budur. Tek otorite, tek karar ve tek silah.”²

Aynı konuyla ilgili olarak Hüseyin eş-Şeyh, yine şu şekilde konuştu: “Ne dünyadaki ne de bölgedeki hiçbir devlet, iki iktidar, iki karar merci, iki rejim, iki silahlı kuvvetin varlığını kabul etmez. Bu iktidar değil, çokbaşlılık, çetecilik ve milisçiliktir ki bu da bizim içeriden yıkılmamıza, ülke olarak yerle bir olmamıza ve Filistin Devleti'ni kurma hayalimizin yok olup gitmesine yol açacaktır.”³ “Biz yükümlülükleri olan, yapmış olduğu anlaşmalara saygı gösteren bir devletiz. Çete veya milis devleti değiliz.”⁴

² Filistin Resmi Televizyonu, Melefu'l Yevm Programı, İttifaku'l Musalaha ve ma Yetarattebu aleyhi, Youtube Palestine TV kanalı, 16 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/6G2v6w>

³ A. g. k.

⁴ A. g. k.

Söz konusu açıklamaların devamında Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın Gazze Şeridi'ndeki emniyet teşkilatını yeniden düzenlemek için personel alınmasına kapı araladığını belirten Hüseyin eş-Şeyh, direnişin silah kullanımı meselesini gündeme alan tek kişi değil. Kendisinden önce başkaları da bu konuya değinmişti. Örneğin el-Fetih Devrim Konseyi Üyesi ve hareketin sözcüsü olan Usame el-Kavasimi, Filistin resmi televizyonuna yaptığı açıklamada aynı minvalde ifadeler kullanmıştı.⁵ Nitekim bu açıklamalar, Hamas'ın İdari Komite'yi feshettiğini açıklamasından bu yana, anlaşmayla ilgili gerçekleştirilen görüşmeler boyunca varlığını sürdürmüştü.⁶

Hamas ise söz konusu açıklamaların acele olarak yapıldığını ve birbiriyle uyum arz etmediğini dile getirdi. Bu bağlamda Dr. Musa Ebu Merzuk, "Filistin yönetimi yetkililerinin, memurlar, tüneller, toprak yönetimi ve güvenlik gibi konular henüz hakkında karara varılmamış konularda yaptıkları açıklamaların boyutu, hayra alamet değil"⁷ ifadelerini kullandı.

Cezalandırıcı Uygulamalar Meselesi

Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, Nisan ayında Bahreyn'in başkenti Manama'da gerçekleştirilen "Filistin Elçileri Konferansı"nda, Hamas'ın İdari Komite'yi kurması sonucu oluşan 'tehlikeli durumla mücadele' konusunda kararlı adımlar atılacağını açıklamıştı.⁸

Mahmud Abbas'ın söz konusu açıklamayı yapmasından önce, Filistin Yönetimi yalnızca Gazze Şeridi'ndeki memur maaşlarından %30 kesinti yapmıştı.⁹ Bu, yönetimin Gazze Şeridi'ne yönelik almayı düşündüğü mali kesinti şeklindeki cezalandırıcı uygulamaların habercisiydi. Nitekim bu düşünceyi, Abbas'ın açıklamaları ve Filistin Yönetimi'nin Gazze'deki aylık elektrik masraflarını karşılamama kararı pekiştirdi.¹⁰

⁵ Filistin Resmi Televizyonu, Halu's Siyase Programı, Halu's Siyase Yunakişu Âhire Müsteciddati Melefi'l Musalaha el-Vataniyye, Youtube Palestine TV kanalı, 15 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/E7DKRU>

⁶ Bkz: Emniyet teşkilatı sözcüsü Adnan ed-Damiri ve el-Fetih'in sivil liderlerinin Hamas'ın İdari Komite'yi feshetmesinden sonra direnişin silah kullanımı konusundaki açıklamaları: Ba'de'l Hadis an Kudûmi Hükûmeti't Tevâfuk: Hel Yekunu Silâhu'l Mukâveme "el-Lağm el-Ekber" fi Melefi'l Musalaha?, Filistin el-Yevm Web Sayfası, 19 Eylül 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/62oiJw>

⁷ Dr. Musa Ebu Merzuk'un Twitter sayfası, 15 Ekim 2017, 19 Ekim 2017. <https://goo.gl/UzXYS4>

⁸ Abbas Yeteve'edu bihutuvât Gayri Mesbuka liinhâi'l İnkisam, el-Hayat Gazetesi Web Sayfası, 13 Nisan 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/8YAHQY>

⁹ A. g. k.

¹⁰ es-Sulta el-Filistiniyye Tükifu Def'a Müstehakkâti Kehrebâ Gazze, el-Cezire Net Web Sayfası, 27 Nisan 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/4PPKxF>

Bunun ardından “cezalandırıcı uygulamalar” memur maaşlarını da içine aldı. Binlerce memur erken emekli edildi, sağlık ödenekleri ve ilaç gönderimi durduruldu. Sonrasında ise Gazze Şeridi’nin dışında Batı Şeria’yı da etkileyecek olan, serbest bırakılan esirlerin, Hamas ve Muhammed Dahlan gruplarından oluşan Yasama Konseyi üyelerinin maaşlarının ödenmemesi, web sitelerinin yasaklanması, yine kamu görevlileri ve diğer sivil ve askeri personelin erken emekliye ayrılması ile ilgili yasa çıkarılması yönündeki kararlar kendisini gösterdi.¹¹

el-Fetih’in Yavaş Davranmasına Gösterilen Tepkiler

Hamas hareketi, Eylül ayında İdari Komite’yi feshetmesinin hemen ardından Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ve el-Fetih hareketine, “Gazze halkına karşı alınan tüm cezai karar ve cezalandırıcı uygulamaların ivedi bir şekilde iptal edilmesi için adım atılması” çağrısı yapmıştı.¹² el-Fetih Merkez Komitesi’nin 23 Eylül’de, yani Kahire görüşmelerinden önce, yaptığı toplantının akabinde ise Hamas, “el-Fetih Merkez Komitesi’nin, Mahmud Abbas’ın Gazze Şeridi’ne yönelik almış olduğu cezalandırıcı uygulamalar hakkında hiçbir tavır ya da karar beyan etmemesinden” duyduğu şaşkınlığı dile getirmiş ve söz konusu cezalandırıcı uygulamaların “Hamas’ın Kahire’de ulusal düzeyde anlaşma yapılması ve ayrışmanın son bulması yolunda sorumluluk sahibi olarak attığı adımlar nedeniyle iptal edilmesi gerektiğini” söylemişti.¹³

Aynı şekilde Merkez Komitesi’nin 15 Ekim’de yaptığı toplantının ardından, Hamas hareketi tekrar el-Fetih’i cezalandırıcı uygulamaları iptal etme konusundaki yavaşlığı nedeniyle eleştirdi. Nitekim Hamas hareketi sözcüsü Abdullatif el-Kanu, “İdari Komite’nin feshedilmesinin üzerinden bir ay geçmesine rağmen Gazze halkına yönelik cezalandırıcı uygulamaların devam etmesi, anlaşma sonucu oluşan atmosfere zarar vermektedir” açıklamasında bulundu.¹⁴

Hamas hareketinin yanı sıra Filistin’deki diğer gruplar da, el-Fetih hareketinin Gazze Şeridi’ne yönelik “cezalandırıcı uygulamalar”ı iptal etme hususunda adım atmaktan kaçınmasından

¹¹ Bu cezalandırıcı uygulamaların tamamı için bkz: Varakatu Mevkif: Ukûbât Cemâiyye Dıdde Kitâu Gazze Tentehiku’l Kânun el-Esâsi ve Tahiddu mine’l Kerâme el-İnsâniyye, Uluslararası Filistin Hukuku Destek Heyeti, 5 Ağustos 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/uVbVYD>

¹² Hamas hareketi sözcüsü Fevzi Berhum’a ait basın açıklaması, Hamas Resmi Web Sayfası, 18 Eylül 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/jFRAEJ>

¹³ Hamas hareketi sözcüsü Fevzi Berhum’a ait basın açıklaması, Hamas Resmi Web Sayfası, 24 Eylül 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/H9YhkH>

¹⁴ Hamas Ta’tebiru’sstimrâre’l İcrâât el-İkâbiyye Ta’kîran liecvâi’l Musalaha fi Gazze, el-Hayat Gazetesi Web Sayfası, 18 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/1Y4f8g>

duyduğu rahatsızlığı dile getirdi. Bu bağlamda Filistin Halk Kurtuluş Cephesi yöneticilerinden Zahir eş-Şiştari, Filistin Yönetimi'nin yaptırımları kaldırmadaki yavaşlığının, “anlaşmanın lehine olmayacağından” korkmasından kaynaklandığını belirterek, “yaptırımların devam etmesinin ayrışmaya son verme yolunda gösterilen çabaları sabote edeceğini” dile getirdi.¹⁵ Cephe'nin siyasi büro üyesi Cemil Mazhar ise, cezalandırıcı uygulamaların iptali meselesinin devletin güçlenmesiyle ilişkilendirilmesinin kuşku uyandırıcı ve anlaşılması güç bir durum olduğunu ifade etti.¹⁶

Yaptırımlara karşı çıkan İslami Cihat hareketi ise, yaptırımların amacının “Gazze'deki direniş projesine boyun eğdirmek ve direnişin başını hedef almak” olduğunu belirtti.¹⁷ Öte yandan Demokratik Cephe siyasi büro üyesi Talal Ebu Zarife, “Yaptırımların hiçbir haklı gerekçesi yoktur. Kahire'de gerçekleşen görüşmelere rağmen halk, anlaşmanın olumlu bir sonucunu görmemektedir. Bu, uzlaşılı hükümetinin yaptırımları iptal etme hususunda ciddi bir tavra sahip olmadığını göstermektedir” şeklinde konuştu.¹⁸

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi Genel Müdürlüğü Merkez Medya Sorumlusu Enver Reca ise, cezalandırıcı uygulamaların hala devam ediyor olmasının “Gazze sakinlerine karşı işlenen bir savaş ve katliam suçu” olduğunu söyledi.¹⁹ Şam Direniş Güçleri Birliği Genel Sekreteri Halid Abdülmecit de, yaptırımların devam etmesinin bir anlamı olmadığını, Filistin Yönetimi'nin anlaşmaya yönelik yaptığı açıklamaların ise “anlaşmayı sabote etme ve Mısır'ın göstermiş olduğu çabalara aykırı hareket etme” anlamı taşıdığını dile getirdi.²⁰

Anlaşmadan Önceki “Cezalandırıcı Uygulamalar”

Yukarıda, Gazze Şeridi'ne yönelik alınan cezalandırıcı uygulamalarla eşzamanlı olarak başka tedbirlerin de uygulamaya konduğunu söylemiştik. Bunlardan biri serbest bırakılan esirlerin maaşlarının ödenmesinin durdurulmasıdır.²¹ Bu konu, son derece hassas milli bir meseledir. Böyle bir yaptırım, Hamas'ın İdari Komite'sinin bahsi geçen cezalandırıcı uygulamaların

¹⁵ Fasâil: İstimrâru Ukûbâti's Sulta Tahribun lilmusalaha ve'btizazun Siyasiyun Merfud, er-Risale el-Filistiniyye Gazetesi Web Sayfası, 15 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/yVYAzi>

¹⁶ Hamas Ta'tebiru'stimrâre'l İcrâât el-İkâbiyye Ta'kîran liecvâi'l Musalaha fi Gazze, a. g. k.

¹⁷ Fasâil: İstimrâru Ukûbâti's Sulta Tahribun lilmusalaha ve'btizazun Siyasiyun Merfud, a. g. k.

¹⁸ A. g. k.

¹⁹ A. g. k.

²⁰ A. g. k.

²¹ Filistin Yönetimi, Haziran ayında maaşları kesilen eski esirlerin maaşlarını iade etti. Ancak Gazze Şeridi'nde yaşayanlar bunun dışında tutuldu. Bkz: es-Sulta Tuîdu Revâtibe Esrâ ed-Dıffe el-Garbiyye el-Maktue Revatibuhum ve Testesni Esrâ Gazze, Sema Haber Sitesi, 14 Ağustos 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/HEHSL2>

bahanesi olarak kullanılmış olabileceği ihtimalini doğurmaktadır. Kaldı ki bu husustaki herhangi bir yaptırım halk nezdinde, hatta el-Fetih kadroları nezdinde asla kabul edilmeyecektir.

Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın söz konusu cezalandırıcı uygulamaları hayata geçirdiği tarih, yeni Amerikan Başkanı Donald Trump'ın 23 Mayıs 2017'deki ziyaretinden yaklaşık bir ay öncesine denk gelmektedir. Bu ziyaretin üzerinden bir ay geçmeden, Filistin Yönetimi Batı Şeria ve Gazze'deki bazı eski esirlerin maaşlarını kesti.²² Bundan kısa bir süre sonra ise, Batı Şeria'daki Yasama Konseyi'nde Hamas'ın parlamento grubu üyelerinin maaşlarını ödemeyi durdurdu.²³ Buna ek olarak Hamas hareketine ve milletvekili Muhammed Dahlan'a bağlı bir dizi web sitesine erişim engellendi.

Filistin Yönetimi'nin cezalandırıcı uygulamaları, adeta Trump'ın politikasına karşı bir önlem alma havasında başladı. Trump'ın Benjamin Netanyahu ve Mahmud Abbas'ın rakibi Muhammed Dahlan vasıtasıyla Arap devletleri ile müttefik ilişkisi olması, Filistin Yönetimi'nin genelde Hamas'a, özelde ise Gazze'ye yönelik politikasının kendisini Trump'ın bölgeye yönelik olası bir saldırısından koruma güdüsüyle gerçekleşmiş olma ihtimalini arttırmaktadır. Nitekim Trump'ın politikası, Filistin meselesi konusunda daha düşük ölçekli bir çözümü dayatarak, bölgesel ittifaklar oluşturulmasına alan açma ve İran'a karşı İsrail'i bu ittifaka dahil etmeyi veyahut da Filistin Yönetimi'nin yerine alternatif bir yönetim getirmeyi hedefliyor olabilir.

Filistin Yönetimi'nin tek yapabildiği, Hamas'a karşı aldığı cezalandırıcı uygulamaların şiddetini arttırmak ve Gazze Şeridi'ndeki idaresini zorlaştırmaktı. Fakat bunu bir kendini koruma içgüdüsüyle yapmış olsa dahi, Muhammed Dahlan'ın Gazze'ye girmesine kapı aralamış oldu. Nitekim 4 Haziran 2017'de, Hamas'ın Gazze'deki yeni lideri Yahya es-Sinvar, Kahire'de Muhammed Dahlan'la bir araya gelerek Mısır'ın gözetiminde bir dizi meselede anlaşmaya vardı.²⁴ Buna rağmen Filistin Yönetimi, Dahlan'a yönelik herhangi bir adım atmadı.

Filistin Yönetimi'nin söz konusu cezalandırıcı uygulamaları bölgesel ya da uluslararası güçlerle birlikte alıp almadığı bir kenara bırakılacak olursa, yönetimin bu cezalandırıcı

²² es-Sulta Tuktiu Revâtibe Esra Muharrerin Biddiffa el-Garbiyye ve Gazze, el-Cezire Net Web Sayfası, 4 Haziran 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/4nHrcs>

²³ es-Sulta Tukifu Revatibe Nuvvabi Hamas fi'd Diffe, el-Cezire Net Web Sayfası, 10 Temmuz 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/oRZcfZ> Gazze'deki Hamas milletvekillerinin maaşları ise 2007'den itibaren kesilmiştir.

²⁴ Ahmet Yusuf, Dahlan İlteka es-Sinvar fi'l Kahira ve Aleyna en Netefael ve Nübşir Şa'bena, Sema Ajansı Web Sayfası, 12 Haziran 2017, 19 Temmuz 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/Yhanxi>

uygulamaları “ Hamas’ın Gazze Şeridi’ni Batı Şeria’den ayırma çabasına karşı” kaçınılmaz olarak aldığı iddia edilmesine rağmen,²⁵ bu cezalandırıcı uygulamaların bahsi geçen ayrılmayı daha fazla teşvik ettiği görülmektedir. Nitekim bu “cezalandırıcı uygulamalar” Gazze Şeridi’nde yeni bir sorun oluşturmakta ve Filistin’in diğer tüm sorunlarından daha fazla ön plana çıkmakta olduğundan, Hamas da el-Fetih’i aynı suçlamayla itham etmiştir.²⁶

“Cezalandırıcı uygulamalar”ı doğuran gerçek niyetlerle ilgili olasılıklar, bu bağlamda giderek artmaktadır. Bunlardan birisi de, Filistin Yönetimi’nin sorunlarla ve karmakarışık koşullarla dolup taşan Gazze Şeridi’ne geri dönmek istememe ihtimalidir. Yönetim belki de, Gazze’nin maddi yüklerinden kurtulmak arzusundadır. Ancak her halükarda Yönetim, Hamas’a karşı verdiği mücadelede bir koza ve müzakere vasıtasına sahiptir. Anlaşma konuları son derece karmaşık olduğundan ve sürekli olarak sürprizleri bünyesinde barındırdığından, bu kozundan vazgeçmek de kolay olmayacaktır.

Anlaşmadan Sonraki “Cezalandırıcı Uygulamalar”

Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas’ın Hamas’ın İdari Komite’yi feshetmesi ve Hamas ve el-Fetih arasındaki ilk görüşmelerin gerçekleşmesinin ardından yaptığı ilk açıklama şu şekildeydi: “Devlet tüneller, emniyet teşkilatı ve bakanlıklara tam olarak hakim hale geldiğinde, Gazze’ye karşı son cezalandırıcı uygulamalarımızı de iptal edeceğiz. Ben bu hususta aceleci değilim.”²⁷

Londra’da yayın yapan el-Hayat gazetesi, Eylül ayının sonlarında Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas’ın Hamas’la anlaşma için 3 ilave şart öne sürdüğünü söylemişti. Bunlar; Katar’ın ya da başka bir ülkenin Gazze’de varlık veya etki göstermemesi – ki bu Muhammed Dahlan’ın olası bir nüfuzunun kabul edilmeyeceği anlamına geliyordu –, Lübnan Hizbullah’ı tecrübesinin tekrar etmemesi, Gazze’ye yönelik maddi yardımların Ulusal Uzlaş Hükümeti kanalı hariç hiçbir şekilde kabul edilmemesiydi.²⁸

²⁵ Örneğin Bkz: Abbas: el-Muhassasat el-Maliyye Asbahat “Haramen” ala Hamas, el-Cezire Mübaşir Web Sayfası, 6 Ağustos 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/hExrSK>

²⁶ Hamas: Abbas Musirrun ala Siyaseti Fasli Gazze, el-Cezire Net Web Sayfası, 6 Ağustos 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/G7AQWG>

²⁷ Murakibun: Tasrihatu Abbas Muhibe li’l Âmâl, Abbas. Senerfeu İcrââtina’l Ahire Dıdda Gazze İnde Temkini’l Hüküme “Ve Ene Miş Musta’cil”, Filistin el-Yevm Web Sayfası, 3 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/Wh9zsC>

²⁸ Abbas Vada’a Selâse Şurut İdafiyeye li’l Musalaha mea Hamas, el-Hayat Gazetesi Web Sayfası, 28 Eylül 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/rpNKre>

Mahmud Abbas'ın bu açıklamaları, Mısır'ın gözetiminde gerçekleşen anlaşma çabalarının, kendisinin yerinden edilerek Muhammed Dahlan'ın Filistin siyaset sahnesine geri dönmesine sebep olacağı yönündeki korkularına işaret etmektedir.

Hamas hareketi siyasi büro üyesi Dr. Musa Ebu Merzuk ise, doğru olması durumunda Mahmud Abbas'ın bu açıklamalarının, anlaşma yapılmasını istemediği anlamına geldiğini söyledi.²⁹

Anlaşmayla ilgili yapılan ilk görüşmenin ardından bir televizyon röportajında Mahmud Abbas, Mısır haricinde başka bir devletin Filistin meselesine müdahil olmasını kabul etmediklerini belirtmişti. Aynı şekilde Abbas, halkın kendisinden talep etmesi durumunda yeniden başkanlığa aday olmasının önünde herhangi bir engel bulunmadığını dile getirdi.³⁰ Abbas'ın bu açıklamaları, rakibi Muhammed Dahlan'ı destekleyen başka bir devletin Filistin meselesine müdahil olması hususundaki endişelerini ve anlaşmanın kendisinin dışlanması yolunda atılmış bir adım olduğu hissine sahip olduğunu gözler önüne sermektedir.

Tüm bu ihtimaller, el-Fetih hareketinin Kahire görüşmelerine siyasi manevra amacıyla katılmış olma olasılığını imkan dahilinde kılmaktadır. Nitekim Hamas İdari Komite bahanesini ellerinden almış, Mısırlı yetkililer Filistin'deki ayrışmaya son verecek bir anlaşmanın yapılmasında ciddi olduklarını göstermişlerdir. Aynı şekilde el-Fetih yöneticileri, Amerikan yönetiminin anlaşmanın hayata geçirilmesi yönünde değişen tavrını da hissetmiş, bu nedenle kendilerine kalan küçük hareket alanında siyasi manevra yapma yoluna gitmişlerdir.

el-Fetih Merkez Komitesi Üyesi ve anlaşma sorumlusu Azzam el-Ahmet geçtiğimiz günlerde bu hususta açıklamada bulunmuş ve Washington Post'un Ağustos ayında Amerika'nın Filistin'deki ayrışmaya yönelik tutumunun Yüzyılın Anlaşması'nın gerçekleşmesini kolaylaştıracak yönde değiştiği şeklinde bir haber yayınladığını söylemişti. Azzam el-Ahmet'e göre, Amerikalılar tehdit politikasından destek siyasetine geçiş yaptılar. Aynı bağlamda Amerikan yönetiminde barış sürecinden sorumlu ekibin başkanı Kushner ise, Kahire görüşmelerinden önce Mahmud Abbas'ı arayarak "Gazze'deki De Facto yönetimine karşı" yeni cezalandırıcı uygulamalar almamasını talep etti.³¹ el-Ahmet bu noktada el-Fetih

²⁹ Musa Ebu Merzuk'un Twitter sayfası, 28 Eylül 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/NEjxJR>

³⁰ Huna el-Asime, Lemis el-Hadidi Tecri Evvele Hivarin Mea'r Reis el-Filistini "Mahmud Abbas" Ba'de'ttifaki'l Musalaha, Youtube Bernamec Huna ale'l Asime kanalı, 3 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/tGDLKy>

³¹ Hadis Has, Azzam el-Ahmet – Mes'ul Melefi'l Musalaha el-Vataniyye Bihareketi Feth, Youtube Televizyon el-Arabi kanalı, 9 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/s29K8F>

yönetiminin, cezalandırıcı uygulamaların Ulusal Uzlaşı Hükümeti konumunu pekiştirmedikçe iptal edilmeyeceği yönündeki tavrını yineledi.

Gazete kaynaklarının aktardığına göre Mısır, el-Fetih'in anlaşmanın ilerleme kaydetmesi konusunu ağırdan alması ve Hamas'ın silah kullanımı nedeniyle mevcut atmosferi gerginleştirmesinden rahatsızlık duyuyor.³² Mısır'ın söz konusu rahatsızlığı, son dönemde el-Fetih hareketini kınayan medya ve gazete yayınlarında kendisini göstermektedir. Buna karşılık el-Fetih hareketi, Mısır mediasında Mısırlı eski gazeteci ve diplomatlardan naklen yayınlanan açıklamaları "sorumsuzca" olmakla niteledi. Bu açıklamalarda bulunanlar arasında, Mısır'ın eski büyükelçisi Mahmud Kerim ve el-Ahram Gazetesi Siyaset Departman Başkanı Eşref Ebu'l Hevl bulunuyor. el-Fetih hareketi, söz konusu açıklamaların kafa karışıklığına yol açtığını, gidişatı olumsuz etkilediğini ve anlaşma maddelerinin uygulanmasını engellediğini belirterek, böylesi sorumsuz açıklamalara bir son verilmesi gerektiğini ifade etti.³³

Buna ek olarak, el-Fetih hareketi etkili olduğunu gördüğü bu müzakere kartını elinden bırakma konusunda acele etmiyor. Zira bunun haricindeki diğer meseleler, patlamaya hazır birer bomba olma potansiyeli taşıyor ve mevcut durumu daha da geriye götürebilecek bir yapı arz ediyor. Ayrıca el-Fetih'i, anlaşma imzalamaya iten sebeplerin dışında, cezalandırıcı uygulamaları iptal etmekten söz etmemeye ve siyasi manevra yapmaya kendisini iten başka nedenler de bulunuyor.

Ulusal Uzlaşı Hükümeti tarafından teşkil edilen Hukuki/İdari Komite'nin Gazze'deki memurlar meselesine bir çözüm bulması konusunda acele edilmesi gerekliliği haricinde, anlaşmanın tüm maddeleri Ulusal Uzlaşı Hükümeti'nin konumunu sağlamlaştırması, tünelleri devralması, yönetime bağlı emniyet idari birimlerinin Gazze Şeridi'ndeki emniyet teşkilatını yeniden yapılandırması üzerinde yoğunlaşıyor. Bunun dışında anlaşmanın incelenmesi ve maddelerinin tartışılması amacıyla Kasım ve Aralık aylarında iki toplantı yapılması kararlaştırıldı.³⁴ Bu, ilk etapta üzerinde anlaşılan tek şeyin, cezalandırıcı uygulamaların iptal

³² Tafâsilu Saati't Tevettür fi Menahi'l Musalaha el-Filistiniyye: Resail "Hasime" li Abbas min Veziri'l Muhaberat el-Mısriyye, Re'yü'l Yevm Web Sayfası, 4 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/x8p3oV>

³³ Radden ala Tasrihatı Gayri Mes'ule, "Feth" Tuekkidu İltizameha el-Kamil bima Cae fi'ttifak el-Kahire, Feth Hareketi Medya, Kültür ve Bilinç Merkezi Web Sayfası, 18 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/ep5AGG> Ayrıca Bkz: Radden ala Tasrihat Mısriyye Gayri Mes'ule: Feth: Mültezimun bi'l Musalaha, Kudüs Haber Web Sayfası, 18 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/eEYBaU>

³⁴ Nassu İttifaki Hareketey Feth ve Hamas liinhai'l İnkisam, Hamas Hareketi Resmi Web Sayfası, 12 Ekim 2017, 19 Ekim 2017 tarihinde görüldü. <https://goo.gl/7f1GoY>

edilmesi yolunda yeterli bir güvence almadan Hamas'ın taviz vermesi olduğu anlamına gelmektedir.

Sonuç

Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın el-Fetih'in ifadesiyle "Gazze'deki De Facto Yönetimi" karşısında almış olduğu ve temelde Gazze sakinlerinin tamamının yaşantılarına tesir eden cezalandırıcı uygulamalar, Filistin'deki ayrışma sürecinin sonunda yeni ortaya çıkmış önlemlerdir. Bu cezalandırıcı uygulamalar, on yıllık ayrışma döneminin tamamında biriken karmaşık meselelerin bir parçası değildir ve çözümü yalnızca Mahmud Abbas'ın bir kararına bağlıdır. Ancak el-Fetih hareketi, Hamas'ın İdari Komite'yi feshetme kararına, cezalandırıcı uygulamaları iptal ederek karşılık vermedi.

Bu elbette garip bir durumdu. Zira Mahmud Abbas, söz konusu cezalandırıcı uygulamaları hayata geçirdiğinde öne sürdüğü konu İdari Komite'nin feshedilmesiydi. Kaldı ki bu sırada henüz anlaşma görüşmeleri ya da Ulusal Uzlaş Hükümeti'nin egemenliği gibi konular gündemde değildi. Ancak el-Fetih hareketi istediğinden daha fazlasını elde ederken, Filistin halkı da – en çok zarar gören kendisi olması sıfatıyla – bu cezalandırıcı uygulamaların kaldırılmasını umuyordu.

Öte yandan cezalandırıcı uygulamaların kabul edildiği arka plana ve tatbik edilmesine yol açan etkenlere bakıldığında, asıl meselenin Hamas'ın İdari Komite'si olmadığı gün yüzüne çıkmaktadır. Nitekim söz konusu cezalandırıcı uygulamalar Trump'ın Filistin'e yaptığı ziyaret öncesinde başlamış, bu ziyaret sonrasında ise genişleyerek Gazze Şeridi'nin de ötesine geçerek Batı Şeria'yı, buradaki eski esirleri, Hamas milletvekillerini ve Muhammed Dahlan grubunu hedef almıştır.

Bu durum, hem Hamas'ın İdari Komite'yi feshinin ardından hem de anlaşmanın ilanı sonrasında, cezalandırıcı uygulamaların iptali konusundaki ağırdan alma tavrında kendisini göstermektedir. Bunu, gelecek görüşmelerden önce yapılan ve direnişin silah kullanımı gibi anlaşmazlığa düşülen konuları ele alan açıklamalar izledi. Bu ise ortada bir takım çekinceler ve kuşkuçuluk olduğu hissini vermektedir. Karşılık olarak ise yalnızca Filistin'deki farklı kesimlerden değil, Mısırlı mercilerden de hoşnutsuz sesler yükseldi. el-Fetih hareketi ise bu hoşnutsuzluklara resmi bir açıklamayla cevap verdi. Böyle bir tavır da, el-Fetih'in anlaşmanın arkasında yer alan Mısır'ın niyeti konusunda endişeli olduğunu gözler önüne serdi.

Netice olarak el-Fetih, Kahire'ye gitmek ve anlaşma ilanını imzalamak zorunda kaldı. Ancak anlaşmada, taraflar arasındaki temel meseleler ele alınmazken, yalnızca Gazze'deki memurlar konusu üzerinde duruldu. Hamas'ın İdari Komite'yi feshetmesi bu bağlamda, el-Fetih'i Kahire'ye giderek anlaşma ilanını imzalamaya mecbur bıraktı. Bununla beraber bahsi geçen tüm etkenler, el-Fetih'in anlaşmaya siyasi manevra bakış açısıyla bakmasına, olayların gidişatını izleyerek, girift meselelerin sahadaki yansımalarını gözlemleyerek hareket etmesine yol açtı.

İç içe girmiş birçok farklı görüşün varlığı, meselelerin karmaşıklığı, bölgesel ve uluslararası aktörlerin anlaşmaya karşı tutumlarının bilinmemesi, İsrail'in tavrının belirsizliği, el-Fetih'in bölgesel güçlerin anlaşmayı Muhammed Dahlan gibi bir kişiyi el-Fetih hareketi yerine ikame etmek için kullanabileceği endişesi, el-Fetih'in çekincelerini ve yavaş davranmasını anlaşılabilir kılıyor. Ancak tüm bu arka plan ve masadaki meselelerin bünyesinde barındırdığı ihtimallerin çeşitliliği, ayrıca Mısır'ın etki gücü, el-Fetih'in ve diğer oyuncuların tutumlarının değişmesinin her zaman mümkün olduğunu göstermektedir.